

particularisme als grondslag te aanvaarden. Was het nationaal besef in de Republiek echt zo zwak als de auteur suggereert (221)?

Tenslotte stuit men in het boek op erg veel twijfelachtige uitspraken en slordigheden. Enkele voorbeelden mogen volstaan. 'Armies tended to be more costly than navies' (34); daarom zou de Republiek veel voordeel hebben getrokken van de intensieve oorlog ter zee (218). De vergelijking is even dubieus als de conclusie onjuist: de eindeloze oorlogvoering op twee fronten putte de Republiek juist uit. De lokale bureaucratie zou in de Republiek beter zijn bezoldigd dan de centrale; 'Such a fact reduced centralization, as the most talented did not readily join the central government' (208,221). De vergelijking is even dubieus als de conclusie onjuist: macht was belangrijker dan geld. 'Amsterdam may have been an economic and financial centre, yet Leiden housed the central university' (18). De vergelijking is even dubieus als de conclusie onjuist: materie en geest waren gescheiden werelden. 'In Prussia the highest civil servants subjected public matters to military affairs, resulting in a militarization of the state' (190). De visie is even dubieus als de verklaring voor de militarisering onjuist. Het boek staat verder vol kleinere slordigheden. Als extreem voorbeeld kan bladzijde 57 dienen. De Compagnie van assurantie werd niet in 1631 gelanceerd en werd geen monopolie voor de handel in de Middellandse Zee en op Afrika toegedacht. Amsterdam was niet voor maar juist tegen het plan. De verschillen tussen het plan van 1628/1629 en dat van 1633/1634 waren van andere aard dan de auteur aangeeft. De directie van de Levantse handel valt niet over een kam te scheren met de stedelijke directies. Lang niet alle handelsroutes bevonden zich in handen van geëtrooierde compagnieën. En zo kan men doorgaan. De literatuurverwijzingen zijn onvolledig en selectief. Ondanks de tekortkomingen is het boek echter een belangrijke en stimulerende aanwinst, waarvan de inhoud door allen die in de gouden eeuw zijn geïnteresseerd bestudering en overpeinzing verdient.

G. de Bruin

D. S. Cohen, *The Dutch-American Farm* (New York: University Press, 1992, 240 blz., ISBN 0 8147 1500 1).

In de Verenigde Staten, op het platteland van de staten New York en New Jersey, kan men genieten van een aantal zeventiende- en achttiende-eeuwse huizen en boerderijen die *Dutch* worden genoemd. De Amerikaanse architectuurhistoricus David Cohen heeft zich in zijn studie *The Dutch-American Farm* afgevraagd wat er nu zo typisch Nederlands is aan deze *Dutch*-bouwstijl. Om op deze vraag een antwoord te kunnen geven, onderzocht de auteur de afkomst van de bewoners, hun gezinsleven, de volkscultuur (taal, religie en tradities) en het boerenbedrijf. Daarnaast maakte hij een vergelijking tussen de plattegronden van huizen en de kavelindeling van boerenbedrijven in enkele Nederlandse regio's en de staten New York en New Jersey. Door de diverse invalshoeken plaatst de auteur de architectuurgeschiedenis van de *Dutch*-bouwstijl in een cultuur-historische context. Met dit onderzoek laat Cohen een frisse wind waaien door de historiografie van de *Dutch-American studies*, die traditioneel is georiënteerd op de stedelijke middenstandscultuur van de provincie Holland.

Om de sociale en geografische achtergrond van de immigranten te achterhalen maakte Cohen gebruik van passagiersregisters en genealogieën uit de periode 1630-1664. Slechts de helft van de 900 onderzochte immigranten kwam uit de Republiek; het andere deel was afkomstig uit de zuidelijke Nederlanden, de aangrenzende Duitse gebieden, Scandinavië en Frankrijk. Van de 450 uit de Republiek afkomstige immigranten kwam 20% uit Amsterdam, terwijl de rest

afkomstig was uit de andere provincies. Cohen toont hiermee aan dat de eerste kolonisten voornamelijk boeren waren en verschillende geografische achtergronden hadden.

Cohen raadpleegde de *Historie American building survey*—waarin 200 boerenhuizen uit de staten New York en New Jersey zijn opgenomen—en ontdekte dat er vier plattegronden bestaan die het prototype zijn van boerderijen en huizen afkomstig uit de Republiek en de haar omringende landen. Aan de hand van gedrukte bronnen, archeologische gegevens, tekeningen en bestaande gebouwen ontrafelde Cohen de ontwikkeling van de Dw/cft-bouwstijl in de zeventiende eeuw naar de *Dutch-American* bouwstijl in de achttiende en negentiende eeuw.

Cohen onderscheidt in zijn studie drie fasen in deze ontwikkeling. Tijdens de vestiging van Nederlanders in de eerste periode (1624-1664) werd gebruik gemaakt van de bouwtraditie uit de verschillende regio's van de Republiek en de omringende landen. De bouwstijl van huizen, schuren, hekken en de aanleg van dorpen werd in Nieuw-Nederland gereproduceerd.

Na de Engelse overname in 1664 begon de tweede periode. De Nederlandse stijl van grondplan en geraamte werd gebruikt en aangepast aan de omgeving en het bouw materiaal uit de streek. Aan het eind van de zeventiende eeuw zijn de regionale verschillen in bouwmaterialen reeds te zien: baksteen in de Boven-Hudson vallei; veldsteen in de Midden-Hudson vallei; rode zandsteen in het noordelijke deel van New Jersey en het zuid-oosten van New York; en hout in Brooklyn, New York.

Omstreeks 1750 begint de derde periode die doorloopt tot diep in de negentiende eeuw. De bouwstijl werd sterk beïnvloed door de Engelse traditie van draagconstructie, het Georgian-grondplan en het gebruik van het gambrel dak (hoefijzer-vorm). Deze nieuwe stijl leek niet op huizen in Nederland en was zichtbaar anders dan de boerenhuizen in Engeland en New-England, maar was daarentegen typisch voor de Nederlandse immigranten in New York en New Jersey. Hiermee lost Cohen een probleem op voor de hedendaags Nederlandse toerist. Als een Amerikaan met trots vertelt dat zijn huis *Dutch* is, dan hoeft de Nederlandse toerist hier niet meer vreemd van op te kijken en zich te verontschuldigen met: 'Sorry, I've never seen a house like that before'. Dit is meteen de kern van Cohens betoog. *Dutch* wordt als een verzamelnaam gebruikt. Van de originele ou/c/i-bouwstijl is echter nog maar weinig over. De *Dutch*-elementen, de Engelse toevoegingen en een toepassing van Amerikaans bouw materiaal zijn uiteindelijk samengesmolten tot wat bekend staat als de *Dutch-American-stijl*. Dit is zelfs een even unieke stijl als de Amerikaanse wolkenkrabber. Door de combinatie van oud en nieuw bronnenmateriaal en de plaatsing daarvan in een sociaal-culturele 'draagconstructie' is Cohens boek, evenals de wolkenkrabber, een helderen goed gefundeerd werk geworden. Helaas is het vernieuwende van deze studie niet verwerkt in de titel.

B. B. Roberts

F. Duchateau, E. Deconinck, ed., *Sint-Truiden in de 18de eeuw* (Sint-Truiden: VZW Sint-Truiden 1300, 1993, 275 blz.).

In 1993 vierde de Limburgse stad Sint-Truiden haar 1300-jarig bestaan met vier tentoonstellingen, waarvan één handelde over het stedelijk leven gedurende een volledige eeuw. Het stadsbestuur koos daarvoor de achttiende eeuw. Als kader voor de expositie fungeerde vanzelfsprekend het stadhuis dat tussen 1753 en 1777 zijn definitieve vorm en binneninrichting kreeg. Naast de tentoonstelling gaf men een begeleidend boek met drie ongelijke delen uit. Het eerste deel bevat dertien erg verschillende bijdragen met gedetailleerde achtergrondinformatie. Daarna volgt de catalogus van de 119 geëxposeerde stukken en als laatste deel de integrale tekst van de stadskroniek, die koster en schoolmeester Debruyen schreef van 1697 tot 1777.

In een eerste bijdrage schetst redacteur F. Duchateau een fresco van het politieke en sociale